

Loppuraportti
Sika- ja siipikarjatalouden koordinaatiohanke

Pohjamo Oy
Ilkka Pohjamo
31.10.2012

Sisällys

1. Hankkeen tavoitteet	3
2. Tutkimusosapuolet ja yhteistyö	3
3. Tutkimuksen tulokset	3
3.1 Tutkimusmenetelmät ja aineisto	3
3.2 Tutkimustulokset	7
3.3 Toteutusvaiheen arviointi	11
3.4 Julkaisut	11
4. Tulosten arviointi	11
4.1 Tulosten käytännön sovelluskelpoisuus	11
4.2 Tulosten tieteellinen merkitys	12

Liite 1. Loppuraportointi

Liite 2. Sika- ja siipikarjatalouden kehittämis ehdotukset

1. Hankkeen tavoitteet

- Koordinoida sika- ja siipikarjatalouden kehittämishankkeita suuremmaksi kokonaisuudeksi
- Seurata alan kehittämiskohteita ja -tarpeita
- Valmistella seuraavia alaa koskevia hankehakukierroksia ja kehittää hyviä hankeideoita
- Olla tukemassa käynnissä olevien hankkeiden tulosten saamista käytäntöön
- Arvioida hankkeiden onnistumista ja vaikuttavuutta
- Parantaa tiedonvälitystä ja yhteistyötä alan toimijoiden välillä
- Toteuttaa selvitystyö sika- ja siipikarjatalouden kehittämisestä
- Tiedottaa alalla tehtävästä kehittämistyöstä

2. Tutkimusosapuolet ja yhteistyö

Hankkeen toteutti Pohjamo Oy, ja sen työntekijänä toimi Ilkka Pohjamo. Helsingin yliopistossa maatalousekonomiaa opiskeleva Juha-Matti Toppari suoritti erikoisharjoittelun hankkeessa. Harjoittelun päättymisen jälkeen hän on aloittanut pro gradu – tutkielman, jonka aiheena on sianlihan hinnanmuodostus.

MTK tarjosi työpisteen Simonkadulta koordinaattorin käyttöön. Tämä tehosti hankkeen toimintaa ja helpotti yhteydenpitoa alan toimijoihin.

3. Tutkimuksen tulokset

3.1 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Koordinoinnin ensisijaisena kohteena olivat sika- ja siipikarjatalouden kehittämishankkeet, joiden rahoitukseen on myönnetty yhteensä kolme miljoonaa euroa maatilatalouden kehittämisrahastosta. Hankkeista koostuvan kehittämisohjelman taustalla oli vuonna 2009 päätetyt rajut muutokset sika- ja siipikarjatalouden tukijärjestelmiin. Ohjelman tavoitteena on parantaa suomalaisen sika- ja siipikarjatalouden kilpailukykyä ja tilatason kannattavuutta. Seuraavaan taulukkoon on koottu kehittämisohjelman hankkeet.

2010 käynnistyneet hankkeet	2012 käynnistyneet hankkeet
Sikojen hyvinvointi kilpailuvaltiksi - Welfare Quality -hyvinvointi-indeksin pilotointi Suomessa	Suomalaisen kananmunatuotannon seurantajärjestelmä Kanava
FINCAS-hanke; Vaihtoehto porsaiden kastraatiolle	Koulutushanke luomukananmunatuotantoon
Kanapunkki hallintaan munintakanaloissa	Luomukalkkunan tuotantoketjun toiminnan käynnistäminen
Broilerhallien ilmanvaihdon hienosäätö	Uusia virikeinnovaatioita sikaloille: pilottikoe
Isälinjojen vaikutus lihasikojen kasvuun sekä ruhon ja lihan laatuun	Pilottihanke sikojen häiriökäyttäytymisen estämiseksi
Tilatutkimuksella uusia ratkaisuja sikojen ja siipikarjan komponenttiruokintaan	Sikalan toimivuus sian näkökulmasta
Kansallinen sopeutuminen broilereiden hyvinvointidirektiiviin	Sika- ja siipikarjatilojen työnantajataitojen ja -tietojen kehittäminen
Kalkkunatuotannon kehittämishanke - eroon rintalimakosta	Kuivitusautomaatti sikaloiden kuivikkeen ja virikemateriaalin jakoon
POTKU Porsastuotannon kustannustehokkuuden ja emakon hyvinvoinnin kehittäminen jalostuksen ja ensikkotuotannon avulla	Karjarakennusten ilmanvaihtojärjestelmien vastaanottotarkastuksen menetelmät ja ohje
Tuotto-, tulo- ja vahinkoriskien tehokas hallinta Suomen sika- ja siipikarjataloudessa	Reilu sika - Sianlihantuotannon eettiset periaatteet tuottajien ja kuluttajien arvioimina
Sikojen hyvinvoinnin ja tuotannon opetus- ja tutkimussikala. Toteutettavuusselvitys yhteisen opetus- ja tutkimussikalan perustamiseksi Hyvinkäälle	Sianlihan tuotantoketjun kannattavuuden parantaminen sekä ympäristökuorman pienentäminen juomaveden vetykäsittelyllä

Kuvio 1. Koordinoinnin kohteena olleet hankkeet.

Yhtenä toimintatapana koordinoinnissa oli toimiminen hankkeiden ohjausryhmien kautta. Koordinaattori osallistui ohjausryhmien kokouksiin nimikkeellä maa- ja metsätalousministeriön käyttämä asiantuntija. Kokouksia kertyi kahden vuoden toiminta-ajan kuluessa useita kymmeniä. Ohjattavat hankkeet pitivät keskimäärin kaksi varsinaista kokousta vuodessa, jonka lisäksi sähköpostikokouksia pienemmistä asioista, kuten esimerkiksi seminaarien osallistumislupien johdosta.

Esimerkkinä koordinoinnin käytännön toteutuksesta voidaan käyttää Huittisissa 15.2.2012 järjestettyä sikaloiden ilmanvaihtopäivää. Vuoden 2012 alussa oli käynnistynyt VTT:n hanke sikaloiden ilmanvaihdon parantamiseksi. Koordinaattori kertoi Vastuullinen sikatalous -hankkeen järjestämästä ilmanvaihtopäivästä VTT:n Jorma Heikkiselle ja kuljetti hänet Espoosta Huittisten tilaisuuteen. Matkalla keskusteltiin sikatalouden ja ilmanvaihdon ongelmista. Tilaisuuden yhteydessä koordinaattori järjesti Heikkiselle mahdollisuuden keskustella muiden ilmanvaihtoasiantuntijoiden kanssa ja saada tietoa ELY-rahoitteisen Vastuullinen sikatalous -hankkeen toiminnasta ilmanvaihtoon liittyen. Tilaisuudessa hankkeet sopivat alustavasti yhteistyöstä ja saivat tietoa toistensa tekemisestä. Koordinaation näkökulmasta päivä oli erittäin tuloksellinen.

Koordinaattori osallistui hankkeen aikana seuraaviin mainittuihin tilaisuuksiin ja toteutti niissä hankkeen tavoitteita.

Koneforum 14.10.2010. Tampere
 KoneAgria 21.10.2010. Jyväskylä
 Sikatalouden reflektiopäivä 3.12.2010. Bryssel
 Pellervo-Instituutti lihaseminaari 28.10.2010. Tampere
 Atrian sikaseminaari 4.-5.11.2010. Ikaalinen
 Eurotier 17-18.10.2010. Hannover.
 Eläinten hyvinvointikoulutus 23.10.2010. Kouvola
 Lihan kasvua Hämeessä -hanke 21.12.2010. Hämeenlinna
 Porsaiden komponenttiruokinta -pienryhmäkoulutus. 10.1.2011, Ylihärmä
 Snellmanin sikaseminaari 18.-19.1.2011. Seinäjoki
 Luomupäivä 23.3.2011. Espoo
 Sikatalouden tulosseminaari 7.6.2011. Tampere (koordinaattori tilaisuuden pj.)
 Farmari maatalousnäyttely 3.7.2011. Pori
 Pellervo-Instituutti lihaseminaari 20.10.2011.
 KoneAgria 21.10.2011. Jyväskylä
 Emakoiden liemiruokintatutkimuksen palautepäivä 2.11.2011. Seinäjoki
 Farmeri risteily 20-22.11.2011
 Vastuullinen sikatalous sidosryhmätilaisuus 1.11.2011. Turku
 Vastuullinen sikatalous -hankkeen avaustilaisuus Huittinen. 2011
 Maataloustieteen päivät 10-11.1.2012. Helsinki
 Sikaloiden ilmanvaihtopäivä 15.2.2012 Huittinen
 Luomupäivä 14.3.2012. Helsinki
 Siipikarjan terveys ja hyvinvointi -päivä 22.3.2012. Ikaalinen
 Sikatalouden tulosseminaari 7.6.2012. Seinäjoki

Koordinoiminen tapahtui sovittelyssä hengessä ja perustui pitkälti vapaaehtoisuuteen. Muutamissa tapauksissa koordinaattori joutui käyttämään kehittämisohjelman johtoryhmän tukea apunaan. Johtoryhmään, joka samalla toimi koordinaatiohankkeen ohjausryhmänä, kuuluivat seuraavat henkilöt:

Heimo Hanhilahti, MMM (puheenjohtaja)
 Taina Vesanto, MMM (varapuheenjohtaja)
 Pekka Sandholm, MMM
 Seppo Aaltonen, MTK (aiemmin Simo Tiainen, MTK)
 Holger Falck, SLC
 Markku Järvenpää, MTT
 Ari Nopanen, ProAgria
 Jukka Rantala, MTK
 Marika Säynevirta, ETL

Koordinaatiohanke seurasi tiiviisti alan tapahtumia ja kehittämistoimintaa. Tärkeiksi tiedonlähteiksi osoittautuivat muun muassa seuraavat internet -sivustot:

www.swinecast.com
www.pigprogress.com
www.pigresearchcentre.dk
www.pig333.com
www.porknetwork.com
www.grisportalen.se
www.thepigsite.com
www.swineweb.com
www.meatpoultry.com

Vuosi 2011 alkoi valmistautumalla seuraavaan hankehakukierrokseen. Koordinaattori toteutti laajan haastattelukierroksen, jossa teemahaastatteluilla selvitettiin alan toimijoiden näkemyksiä ongelmista ja kehittämisehdotuksista. Tässä yhteydessä koordinaattori haastatteli seuraavia henkilöitä:

Jouko Lahtinen	A-tuottajat
Mari Heinonen ja Olli Peltoniemi	Helsingin yliopisto
Matti Ylätalo	Taloustieteen laitos
Kari Tillanen	HK-Agria
Mikko Rahtola ja Elisa Niemi	Luomuliitto
Erkki Muilu	Länsikalkkuna
Jukka Rantala	MTK
Jyrki Niemi	MTT
Panu Kallio	OP-Pohjola
Jan Lähde	Munakunta (puhelinhaastattelu)
Ari Nopanen	ProAgria
Perttu Pyykkönen	PTT
Leif Liedes ja Bengt-Erik Rosin	Raisio
Pekka Wiro	Saarioinen
Lea Lastikka	Siipikarjaliitto
Tomas Gäddnäs	Snellman
Jukka Haikonen	Suomen Rehu
Martin Ylikännö ja Ari Berg	Suomen Sikayrittäjät ry
Veli-Matti Rekola	Maaseudun työnantajaliitto

Haastattelukierrosta täydennettiin puhelinhaastatteluilla. Koordinaattori valmisteli haastattelujen pohjalta esityksen tulevan hankehaun painopisteistä. Hankehakuilmoituksen julkaisemisen jälkeen koordinaattori antoi lisätietoa mahdollisille hakijoille. Yhteydenottoja tuli varsin runsaasti, kuten myös neuvontapyyntöjä hakemusten täyttämiseen liittyen. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että ilmoitus oli houkuttanut hakijoita, jotka eivät olleet aiemmin täyttäneet hankehakemuksia. Koordinaattori kertoi pyydettyä taustoja hakukohteisiin ja valmensi hankehakijoita. Haun päättymisen jälkeen tehtävänanto muuttui ja koordinaattori antoi oman arvionsa hankehakemuksista. Toisen hakukierroksen valmistelu kokonaisuudessaan oli yksi koordinaatiohankkeen tärkeimmistä tehtävistä ja onnistui varsin hyvin.

Puhelimen merkitys koordinaation työvälinaana oli erittäin suuri. Hyvät suhteet ja jatkuva yhteydenpito useisiin eri puolilla Suomea toimiviin sika- ja siipikarjatalouden yrittäjiin auttoi säilyttämään tilatason näkökulman hankkeen toteuttamisessa. Hankkeen toteuttamisessa auttoi myös koordinaattorin vapaa-ajalla harjoittama viljanviljely sekä myyminen kolmelle sikatilalle, jotka ovat eri teurastamojen sopimustuottajia ja edustavat sikatalouden eri tuotantomuotoja. Viljasiilojen äärellä vietetyt tunnit toivat uusia näkökulmia sikataloutta koskeviin kysymyksiin.

3.2 Tutkimustulokset

Hankkeen tulokset vastaavat hankkeelle asetettuja tavoitteita. Koordinointi on tuottanut tuloksia koko toiminta-aikansa tehostamalla hankkeiden toimintaa. Koordinaatiohankkeeseen onnistui olemaan avuksi monessa hankkeessa ja muutama hanke olisi voinut epäonnistua kokonaan ilman apua kohdattuaan ongelmia. Koordinointi lisäsi yleistä tietoisuutta sika- ja siipikarjatalouden kehittämisohjelmasta. Kesäkuussa 2012 koordinaatiohankkeeseen järjestettiin yhdessä ProAgrian ja MTT:n kanssa sikatalouden tulosseminaarin, jossa 2010 aloittaneet sikatalouden kehittämissuunnitelmat kertoivat tuloksistaan. Tuottajat ovat kokeneet ohjelman kokonaisuudessaan tärkeäksi myös siitä syystä, että se osoittaa yleistä halua kehittää yksimahaistuotantoa.

Koordinaatiohankkeen tehtävänä on ollut selvitystyön tekeminen alan kehittämisestä. Liitteessä 2. on koordinaattorin ehdotuksia sika- ja siipikarjataloutta kehittämiseksi. Ehdotukset eivät sisällä sellaisia kehittämiskohteita, joihin on jo myönnetty hankerahoitusta. Myös alan toimijoiden normaaliin liiketoiminnan kehittämiseen kuuluvat kehittämiskohteet on rajattu ehdotusten ulkopuolelle.

Koordinaattori on arvioinut kehittämissuunnitelmat johtoryhmän kokouksissa. Koordinaatiohankkeen tulokset ovat sidoksissa koko kehittämissuunnitelman tuloksiin. Koordinoinnin päättyessä suurin osa koordinoitavista hankkeista jatkui, eikä ohjelman tuloksia tai vaikuttavuutta kokonaisuudessaan voida arvioida vielä tätä

raporttia kirjoitettaessa. Isärotujen vertailua koskenut hanke ehti ensimmäisenä muuttamaan tulevat hyödyt rahaksi päätyen 5-7 miljoonaan euroon. Tähän mennessä saavutettujen tulosten perusteella ohjelmaa voidaan kutsua onnistuneeksi.

Alkuperäisten tavoitteiden lisäksi saavutettuna hyötynä voidaan mainita byrokratian väheneminen. Koordinaattori vähensi tarvetta ohjausryhmien sähköpostikokouksille sekä yhteydenotoille ministeriöön vastaamalla sellaisiin kysymyksiin, joihin omat tiedot riittivät.

Hankkeen päättymisen jälkeen on mahdollista hyödyntää koordinoinnista saatuja kokemuksia, joita on kuvattu seuraavasti:

Hankkeen toteuttaja

Haettaessa nopeaa tilatason vaikuttavuutta kehittämishankkeilla on syytä kiinnittää huomiota hankkeen hakijaan. Koordinaatiohankkeen kokemukset ovat osoittaneet, että suuret toimijat (MTT, ProAgria, yliopisto) ovat kankeita ja hitaita toteuttamaan kehittämishanketta yksinään. Myös suurten toimijoiden yhteistyö on osoittautunut ongelmalliseksi. Sen sijaan kaupallinen tai pieni toimija hankkeen hakijana, yhdistettynä edellä mainittuihin suuriin toimijoihin, on osoittautunut toimivaksi.

Pieni toimija yksinään on suuressa vaarassa epäonnistua hankkeiden yleisten vaatimusten takia. Ohjausryhmien kokousten järjestäminen ja raportointi voivat osoittautua liian vaativiksi. Koordinaattorin näkemysten mukaan ohjausryhmien kokoontumisia ei ole syytä vähentää nykyisestä, joten ratkaisuvaihtoehtoina jäävät joko riittävän ohjauksen varmistaminen tai yhteistyö suuremman toimijan kanssa.

Hankesuunnitelma

Hankkeita rahoittavan tahon, henkilöresursseista riippuen, tulisi harkita neuvotteluja hankehakijoiden kanssa hakuajan päättymisen jälkeen. Hakijoiden valmiudet työn aloittamiseen välittömästi myönteisen päätöksen jälkeen tulisi selvittää. Samoin tulisi selvittää, ovatko hakijoiden henkilöresurssit käytettävissä heti vai pidemmän ajan kuluttua. Valtaosa koordinoitavista kehittämishankkeista haki tai tulee hakemaan jatkoaikaa. Ohjelman hankkeissa on esimerkkejä tapauksista, joissa hankkeeseen suunniteltu henkilö ei voikaan aloittaa työtään, koska hänelle ei löytynyt sijaista hänen nykyiseen tehtäväänsä.

Toinen hankesuunnitelmaan liittyvä ongelma on se, että hankehakemuksessa markkinoidaan hanketta rahoittajalle. Myönteisen päätöksen jälkeen osa hankkeista alkaa toteuttaa hankesuunnitelmaa kuitenkin

ensisijaisesti toteuttajatahoa itseään kiinnostavilta osilta. Tämä asettaa vaatimuksia ohjausryhmille. Jos hanke esimerkiksi lupaa tuottaa kilpailuetuja kuluttajien asenteiden kautta, niin ohjausryhmän on vahdittava, että hanke käyttää riittävästi resursseja asian hoitamiseen. Sama koskee lupauksia konkreettisten työkalujen tuottamisesta tilatasolle.

Käynnistysvaikeudet

Kaikki alkuvaiheen viivästykset eivät johdu pelkästään henkilöresurssien puutteesta. Liian monessa hankkeessa alkuvaiheen kirjallisuusselvitys venyi luvattoman pitkään. Tämä voidaan välttää ohjausryhmän asettamalla aikarajalla. Sinänsä kirjallisuuskatsaukset ovat tärkeitä, mutta useisiin kuukausiin venyessään ne ovat kuitenkin liian pitkiä kehittämishankkeisiin. Hankkeille tulisi tehdä nykyistä paremmin selväksi, että jatkoajan saaminen hankkeelle ei ole niin helppoa, kuin se on aiemmin ollut. Tämä motivoisi käynnistymisvaiheen nopeuttamiseen.

Tiedonkulku

Kehittämisohjelman kuluessa on tullut esille useita esimerkkejä siitä, ettei tieto kulje riittävän hyvin hanketoimijan oman organisaation sisällä. Asia riippuu henkilösuhteista, ja viime aikojen organisaatiouudistukset ovat osaltaan vaikuttaneet tähän. Ratkaisuehdotuksena on se, että suurilta toimijoilta (MTT, ProAgria ja yliopisto) edellytetään nykyistä parempaan tiedotusta myös oman organisaation sisällä. Ongelmaa esiintyi erityisesti siipikarjaa koskevissa hankkeissa.

Tilojen vapaaehtoinen osallistuminen

Sika- ja siipikarjataloudessa vallitsevat suhdanteet tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon niissä hankkeissa, joissa tarvitaan vapaaehtoisia tuottajia osallistumaan tavalla tai toisella hankkeeseen. Kehittämisohjelman aikana varsinkin sikatalouden heikko kannattavuus on näkynyt alhaisena osallistumishalukkuutena. Ongelma on vaikea, ja sen merkitys lisääntyy kaiken aikaa, koska kehittämishankkeita on mielekästä testata nimenomaan käytännön olosuhteissa. Hankkeiden ohjausryhmissä tulisi suhtautua nykyistä kriittisemmin hankkeen toteuttajan arvioihin vapaaehtoisten osallistumishalukkuudesta ja harkita osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen nykyistä paremmin. Hankkeet eivät ole valmiita käyttämään varoja tähän, mutta puutteelliseksi jäävä aineisto voi aiheuttaa suurta vahinkoa hankkeen lopputuloksille.

Väliraportointi

Kehittämisohjelman hankkeilta ei etukäteen vaadittu väliraportointia. Ohjelman johtoryhmä huomasi väliraportoinnin tarpeellisuuden helmikuussa 2012. Koordinaattori laati väliraportointipyynnön 2010

alkaneille hankkeille ja antoi kuukauden aikaa laatia lyhyen, alle kolme sivua sisältävän raportin, josta ilmeni siihen mennessä saavutetut tulokset ja suunnitelmat hankkeen loppuajalle. Yllätyksenä tullut raportointipyyntö osoittautui varsin tehokkaaksi, ja useassa hankkeessa tapahtui nopeaa edistymistä raportoinnin aikana tai heti sen jälkeen. Tulevaisuudessa hankeohjelmissa on syytä harkita yllätyksenä tulevaa raportointipyyntöä, mikäli on syytä epäillä hankkeiden etenemisen hidastuneen esimerkiksi kriittiseksi vaiheeksi havaitun puolentoista vuoden jälkeen.

Tulosten hyödyntäminen hankkeiden päättymisen jälkeen

Parhaimmillaan hankkeet tuottavat tuloksia, jotka saadaan suoraan käytäntöön. Esimerkkinä Isärotujen vertailuhanke, jossa toinen isärotu osoittautui merkittävästi paremmaksi kuin toinen. Muutama kuukausi hankkeen päättymisen jälkeen paremmaksi osoittautuneen rodun tuontiohjelma käynnistyi, ja hankkeen tulokset siirtyvät tilatason käyttöön vuoden 2012 aikana.

Kaikissa hankkeissa tulosten jalkauttaminen ei ole yhtä helppoa. Pyrkimyksenä pitäisi olla se, että hanke voisi saada saavuttamiensa tulosten perusteella jatkorahoitusta muualta, vaikkei hanke pystyisi tuottamaan välittömästi tilatasolle siirrettävää hyötyä. Täten Maatilatalouden kehittämisrahastosta saatu rahoitus toimisi alkusysäyksenä lumipalloefektille. Esimerkkinä tästä on Eeroon rintalimakosta -hanke, jonka avulla rintalimakosta aiheutuneet hylkäykset kalkkunan tuotannossa ovat vähentyneet huomattavasti. Lisäksi hankkeen tulosten perusteella tarvittavaa ilmanvaihdon kehittämistyötä on voitu jatkaa muualta tulevalla rahoituksella.

Maatilatalouden kehittämisrahaston näkökulmasta, ja samalla koko alan, on erittäin tärkeää saada aikaan tulosten ketjuuntumista. Hankkeilta tuleekin pyytää selvitys mahdollisesti jo hakuvaiheessa siitä, millä tavoin hankkeen mahdolliset jatkotutkimustarpeet, joita lähes jokainen hanke tuottaa, on tarkoitus rahoittaa.

Tilatason vaikuttavuus

Kehittämisohjelman hakuilmoituksissa korostettiin tilatason vaikuttavuutta. Valitettavasti tilataso ja käytännön sovellutukset ovat hankehakemuksissa usein lähempänä kuin lopputuloksissa. Yksikään kehittämisohjelman hankkeista ei ollut liian käytännönläheinen, mutta osa hankkeista sen sijaan on ollut varsin kaukana käytännöstä. Ongelma koskee etenkin tieteelliseen tutkimukseen tottuneita toimijoita, ja sillä näyttäisi olevan yhteys hankkeen rahoituksen määrään. Mitä suurempi budjetti yhdistetään tutkimusorientoituneeseen toimijaan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä saadaan puhdas tutkimushanke kehittämishankkeen sijaan. Jos kehittämishanketta rahoitettaessa tiedostetaan riski käytännön sovellutusten muuttumisesta tieteellisiksi julkaisuiksi, tulisi hankkeen ohjausryhmään valita riittävästi tilatasolla tai tilojen kanssa työskenteleviä henkilöitä. Myös kehittämishankkeiden puheenjohtajille tulisi korostaa kehittämis- ja tutkimushankkeiden eroavaisuuksia.

Ohjausryhmien kokoukset

Koordinaatiohankkeen kokemusten perusteella ohjausryhmien varsinaiset kokoukset ovat tarpeellisia keskimäärin kaksi kertaa vuodessa. Joissain tapauksissa kerta vuodessa riittäisi ja ongelmiin törmätessä, kuten Kanava -hankkeen yhteydessä kävi, on useampi kokous tarpeen. Sähköpostikokoukset toimivat kustannuskertymiä hyväksyttäessä tai kysyttäessä ohjausryhmän lupaa esimerkiksi seminaarimatkaa varten, mutta varsinaiset kokoukset ovat yhä tarpeellisia. Joissain ohjausryhmissä hyödynnettiin etäyhteyttä, mutta lähes poikkeuksetta siinä ilmeni ongelmia, ja kokouksien alku viivästyi jopa puolella tunnilla. Etäyhteyksien käytöllä on monia etuja. Kokouksen järjestäjien olisi syytä varmistaa yhteyden toimivuus ennen kokousta, ja ohjausryhmien puheenjohtajien olisi syytä muistuttaa järjestäjiä tästä.

Kokousten järjestäminen ministeriön tiloissa on toiminut varsin hyvin. Koska puheenjohtajat ovat kiireisiä, on jatkossa syytä harkita, että voitaisiinko kokouksen järjestävälle taholle suositella etäyhteyden järjestämistä ministeriöön, jolloin puheenjohtajan ei tarvitsisi siirtyä työpaikaltaan.

3.3 Toteutusvaiheen arviointi

Koordinaatiohankkeen suurimmat vaikeudet olivat hankkeen alkuvaiheessa. Osa toimijoista ei aluksi ymmärtänyt, tai ei halunnut ymmärtää, koordinaatiohankkeen toimintaa. Syynä saattoi olla ennako-oletus siitä, että ohjaus aiheuttaisi lisätöitä hankkeille. Käsitukset muuttuivat syksyn 2010 aikana eikä ongelmaa sen jälkeen esiintynyt. Omana arviointina voidaan todeta, että koordinaattori oli aluksi liian hyväuskoinen hänelle tarjottuihin selityksiin koskien hankkeiden liian hidasta etenemistä. Myöhemmin koordinaattori oppi, että esimerkiksi kirjallisuuskatsauksen valmistumiseen on syytä vaatia aikarajaa.

3.4 Julkaisut

Loppuraportin tiivistelmä (liite 1) ja kaksi lehdistötiedotetta. Lisäksi hankkeesta on kirjoitettu lehtiartikkeleita.

4. Tulosten arviointi

4.1 Tulosten käytännön sovellutuskelpoisuus

Koordinaatiohankkeen tulosten käytännön sovelluskelpoisuus on hyvä. Suuri osa hankkeen hyödyistä on toteutunut kuluneen kahden vuoden aikana. Osa hyödyistä on kokemuksia, joita on mahdollista hyödyntää tulevien hankehakujen yhteydessä.

4.2 Tulosten tieteellinen merkitys

Hankkeen tulosten tieteellinen merkitys on vähäinen. Koordinaatiohankkeen tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää asettaessa hypoteeseja tieteellisiin tutkimuksiin.

Liite 1 – Loppuraportointi

Sika- ja siipikarjatalouden koordinaatiohanke

Coordination Project for Pig and Poultry Farming

Vastuuorganisaatio	Pohjamo Oy Martinniementie 255 90850 Martinniemi puh. 040-5151947
Kesto	1.6.2010 – 30.9.2012
Rahoitus	Kokonaiskustannukset 119 212,86 euroa. MMM:lta saatu kokonaiskustannus 115 000 euroa. Tutkimuslaitoksen oma rahoitus 4212,86 euroa. Muista julkisista lähteistä saatu rahoitus 0 euroa. Muu rahoitus 0 euroa.

Tiivistelmä

TAVOITTEET

Koordinoida sika- ja siipikarjatalouden kehittämishankkeita, seurata alan kehittämiskohteita ja -tarpeita, valmistella seuraavia hankehakukierroksia, kehittää hyviä hankeideoita, arvioida hankkeiden onnistumista ja vaikuttavuutta, parantaa tiedonvälitystä ja yhteistyötä alan toimijoiden välillä sekä tehdä selvitystyötä sika- ja siipikarjatalouden kehittämisestä.

TULOKSET

Koordinaation tuloksena sika- ja siipikarjatalouden kehittämishankkeet ovat tehostaneet toimintaansa ja hyvin erilaisista hankkeista koostuvasta kehittämisohjelmasta on muodostunut toimiva kokonaisuus. Hanke valmisteli syksyllä 2011 tapahtuneen sika- ja siipikarjataloutta koskevan kehittämishankehakukierroksen. Asetettujen tavoitteiden toteuttamisen ohella hankkeita koskevien ongelmien ratkominen muodostui merkittäväksi osaksi koordinaatiohanketta. Loppuraportin yhteydessä hanke esitti ehdotuksia sika- ja siipikarjatalouden kehittämiseksi.

TULOSTEN ARVIOINTI

Tulokset osoittivat koordinaatiohankkeen tarpeellisuuden. Mikäli jatkossa rahoitetaan yhtä laaja kehittämishankkeista koostuva ohjelma, on sen koordinointiin syytä varata riittävästi resursseja.

Julkaisut

Tutkimusraportti ja kaksi lehdistötiedotetta.

Liite 2.

Sika- ja siipikarjatalouden kehittämisehdotukset

Sikatalouden kehittämisehdotukset

Tiedotukseen uusi ote

Suomalaisten sikatilojen tuotantotapaan on asetettu lukuisia kilpailijamaita tiukempia vaatimuksia, joiden tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Tavoitteessa on onnistuttu. Sikojen hyvinvointi kilpailuvaltiksi -hankkeen tulokset osoittavat suomalaisten lihasikojen hyvinvoinnin olevan vertailumaita korkeammalla tasolla. Eläinten hyvinvoinnin parantaminen on nostanut sikatilojen tuotantokustannuksia. Lihan tuottajahinnassa eläinten hyvinvointi ei näy.

Ratkaisu ongelmaan löytyy kuluttajille suunnattavasta tiedotuksesta. Kuluttajille on voitava kertoa, mikäli tuotantotavalle on asetettu EU:n minimitasoa kovempia vaatimuksia. Kuluttajat eivät tällä hetkellä ole tietoisia siitä, ettei kotimainen tuottaja ole samalla viivalla ulkomaisten kilpailijoidensa kanssa. Asia on helppo ymmärtää vertaamalla sitä urheiluun. Kuvitellaan tilanne, jossa suomalaiset juoksijat kantaisivat lisäpainoja asettuessaan lähtötelineisiin. Arvokisojen karsintarajat jäisivät tämän seurauksena saavuttamatta. Jatkossa on pyrittävä siihen, että luonnollisempi vertailukohde sikataloudelle olisi arvosteluun perustuva laji, jossa suorituksen vaikeustaso huomioidaan.

Eläinten hyvinvointi on ehdottoman tärkeä asia, mutta se voidaan toteuttaa menettämättä kotimaista tuotantoa. Sopivalla tiedotuksella eläinten hyvinvoinnista sekä sen eteen tehtävistä ponnisteluista voidaan muodostaa kestävä kilpailuetu. Koordinaattori testasi kehittämisehdotusta syksyn 2012 aikana usealla alan toimijalla, joista valtaosa kannatti sen nopeaa toteuttamista. Asia koskee myös tulevia sikataloutta koskevia säädöksiä ja niiden tulkintaa. Jo valmisteluvaiheessa tulisi miettiä, kuinka asioista kerrotaan tuottajien lisäksi myös kuluttajille.

Sikastrategia

Suomalaisen sianlihantuotantoketjun yhteinen päämäärä ja tavoitteet eivät ole riittävän selkeät. Ratkaisu ongelmaan on sikastrategian laatiminen. Sikastrategiassa tulee määritellä tavoitteet ja kilpailukeinot. Lisäksi tulee miettiä sitä, missä asioissa kilpailemme keskenään, ja mitkä asiat voitaisiin tehdä yhteistyössä. Sikastrategialta odotetaan selkeää kannanottoa minkälainen rakenne suomalaiseen sianlihantuotantoketjuun halutaan.

Vakuusrahasto turvaamaan tilojen välistä viljakauppaa

Tilojen väliseen viljakauppaan tarvitaan vakuusrahasto. Tällä hetkellä tilojen välisen viljakaupan yleistymisen esteenä on viljatilojen epäluottamus sikatilojen maksukykyä kohtaan. Kaupan toimiminen välikätenä poistaa viljaa myyvän osapuolen riskejä, mutta heikentää sekä viljatilaa että sikatilan kannattavuutta. Vakuusrahaston avulla tilojen välinen viljakauppa yleistyisi nopeasti.

Siipikarjatalouden kehittämisehdotukset

Energiatehokkuuden parantaminen

Energiatehokkuuden parantaminen on tällä hetkellä siipikarjatalouden, ja erityisten broilerintuotannon, tärkein kehittämiskohde. Perusteluna ovat sekä nopeasti kohonneet energiakustannukset että mahdollisuus parantaa suomalaisen tuotannon kilpailukykyä pienentämällä hiilijalanjälkeä.

Eläintautien torjuminen

Tautien torjuminen on ensiarvoisen tärkeää. Tautiuhan toteutuessa olisi tärkeää, että Suomessa olisi varauduttu asiaan nykyistä paremmin. Puskurirahasto on tarpeen mahdollisen kriisitilanteen varalta. Logistiikasta aiheutuu tautiriskejä siipikarjatilaille. Esimerkiksi rehuauton reitti voi kulkea kalkkunatilalta kananmunantuotantotilalle. Risteävistä kulkureiteistä johtuvat riskit mahdollisten tautien kulkeutumiselle tulisi selvittää ja kehittää tämän perusteella siipikarjatalouden logistiikkaa.

Joukkolopetusmenetelmä siipikarjatalouteen

Kananmunantuotantoon tarvitaan riittävän tehokas joukkolopetusmenetelmä. Tarve voi poikkeusolosuhteissa koskea koko siipikarjasektoria. Joukkolopetusten osalta kuluttajien suhtautuminen käytettävään menetelmään tulee ottaa mahdollisimman hyvin huomioon.

Sika- ja siipikarjatalouden yhteiset kehittämisehdotukset

Indeksitulovakuutusjärjestelmä

Indeksitulovakuutuksen tarpeellisuus tuli jälleen kerran esille kesäkuussa 2012 äkillisesti nousseiden viljanhintojen myötä. Sika- ja siipikarjatilat tarvitsevat järjestelmän tasaamaan tulovaihteluja. Tuotto-, tulo- ja vahinkoriskit hallintaan -hankkeen tulosten pohjalta indeksitulovakuutusjärjestelmä on mahdollista toteuttaa nopealla aikataululla.

Valkuiskysymyksen ratkaiseminen

Heikko valkuaisomavaraisuus aiheuttaa jatkossa yhä enemmän ongelmia, niin Suomessa kuin koko EU:n alueella, ja kaikki ratkaisuvaihtoehdot ongelmaan ovat tervetulleita. OMAVARA -hanke on tehnyt hyvää työtä, mutta se ei yksin riitä.

Lantaan liittyvät innovaatiot

Lannan levittämiseen liittyvät ongelmat tulivat hyvin esille sateisen syksyn 2012 aikana. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa lanta parantaisi tilatason kannattavuutta. Samalla haitallisia ympäristövaikutuksia tulisi vähentää. Tavoitteen toteuttaminen vaatii uusia panostuksia kehittämistoimintaan. Tämä kehittämiskohde liittyy energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian hyväksikäyttöön.